

Gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpet vizsgálati adatok a Dél-Tiszántúlról – 2003. és 2005. évi eredmények

Kalivoda Béla

Abstract

Data of Barn Owl (*Tyto alba*) studies from South-Tiszántúl (south-eastern Hungary) in 2003 and 2005. This article contains data of 1804 prey animals from 13 owl pellet collections in South-Tiszántúl in 2003 and 3590 prey animals of 15 owl pellet collections in 2005.

Bevezetés

A Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Program keretében zajló bagolyköpet vizsgálatokra alapozott kisemlős monitorozásban 2002. és 2006. között fennakadások voltak a köpetbontás megoldatlansága miatt. Köpetminták ebből az időszakból csak a 2003-as és 2005-ös évekből álltak rendelkezésre, de ezek bontása is késedelmet szenvedett, ezért köpetenkénti feldolgozásra nem volt lehetőség, csak az ömlesztett anyag vizsgálatára. Mindeközben a program kritikai felülvizsgálatára és módosítására is sor került. Ennek lényege, hogy a korábbi fix, UTM koordinátákhoz kötött gyűjtésekkel szemben a középtáji szintű mintavételezést és értékelést javasolja (Kalivoda B. 2003).

Anyag és módszer

2003-ban a minták begyűjtése a nyári-őszi-, 2005-ben téli időszakban gyűjtőhelyenként általában egy alkalommal történt. A feldolgozás a 2000. évvel azonos módon (Kalivoda B. 2009) zajlott.

Gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpetek gyűjtési adatai 2003-ban:

- **Nagylak**, vasútállomás, 2003.11.04. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Dévaványa**, Lőrés, Aranykalász Szövetkezet lucernaüzeme, 2003.10.08. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Ecsegfalva**, Agroecseg Kft telephelye, 2003.10.08. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Geszt**, kastély, 2003.04.25. és 05.19. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Körösnagyharsány**, református templom, 2003.10.07. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Újiráz**, r.kat. templom, 2003.10.07. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Zsadány**, református templom, 2003.10.07. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Doboz**, magtár, 2003.10.07. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Körösladány**, Sebes-Körös hídjá, leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Sarkad**, r.kat. templom, 2003.10.06. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Nagymágocs**, magtár, 2003.06.12. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Csanádalberti**, kastély melletti juhódály, 2003.06.12. leg: Samu P. det: Kalivoda B.
- **Székkutas**, Macelka-kastély és a Hódmezőgazda Rt. Telephelye, 2003.11.04. leg: Samu P. det: Kalivoda B.

Gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpetek gyűjtési adatai 2005-ben:

- **Szegvár**, vasútállomás, 2005.12.16. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 110 köpet)
- **Füzesgyarmat**, református templom, 2005.12.16. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 110 köpet)
- **Sarkad**, r.kat. templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 110 köpet)
- **Körösladány**, közúti híd, 2005.12.12. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 110+120 köpet, 2 mintában)
- **Köröstarcsa**, közúti híd, 2005.12.12. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 120+120 köpet, 2 mintában)
- **Gádoros**, evangélikus templom, 2005.12.16. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 130 köpet)
- **Gádoros**, r.kat. templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 30 köpet)
- **Csorvás**, evangélikus templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 20 köpet)
- **Nagykamarás**, r.kat. templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 110 köpet)
- **Nagyszénás**, evangélikus templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 25 köpet)
- **Tótkomlós**, evangélikus templom, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 120 köpet)
- **Tótkomlós**, libatelep, 2005.12.13. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 42 köpet)
- **Mártély**, Fekete-tanya, 2005.12.16. leg: MDBK. det: Kalivoda B. (eredetileg 30 köpet)

Eredmények

A 2003-as minták általában kis elemszámuk miatt sem alkalmasak részletes elemzésre, 13 településről mindössze 1804 zsákmányállatot sikerült kimutatni.

A 2005. évi minták elemszámukat tekintve többségükben reprezentatívak, a mintanagyság kétszerese a protokollban rögzítettnek, a 11 településről származó 15 minta 3590 zsákmányállatot tartalmazott, azonban mivel köpetenkénti felbontásukra a hosszas tárolás miatt már nem volt mód a részletes elemzés során nem voltak számolhatók bizonyos mutatók, mint a fajok előfordulásainak esetszáma, a konstancia, a kumulációs index és a köpetenkénti fajszám. A köpetenkénti egyedszám ugyan becsülhető lenne a zsákmányszám és az ismert köpetszám alapján, ez azonban várhatóan némileg eltérő értéket mutatna, mintha azt a ténylegesen az egyes köpetekből előkerült maradványok alapján állapítanánk meg, ezért ezt is mellőztem. A vázolt okokból a mintákról 2003-ban csak a kvantitatív listákat adom meg, 2005-ben pedig a számolható mutatókat is, a korábban (Kalivoda B. 2009) ismertetett módon.

1. táblázat: A 2003. évi gyűjtések kvantitatív fajlistái:

	Körösladány	Déaványa	Körösnagyharsány	Újiráz	Nagyágocs	Csanádalbetti
<i>Sorex araneus</i>	8	1	27	15		1
<i>Sorex minutus</i>		2	3	2		2
<i>Crocidura suaveolens</i>	2	9	6	9	1	20
<i>Crocidura leucodon</i>	2	10	18	26	3	9
<i>Chiroptera</i> sp.	1					
<i>Apodemus Sylvaemus</i> sp.	6	3	2	5		1
<i>Apodemus agrarius</i>	3	2	2	2	1	
<i>Apodemus indet.</i>	8	2	6	4		1
<i>Micromys minutus</i>			1	2		
<i>Mus</i> sp.	25	8	9	25	4	1
<i>Rattus norvegicus</i>				1		
<i>Microtus arvalis</i>	32	80	64	53	20	16
<i>Pitymys subterraneus</i>	1		2			
<i>Microtinae indet.</i>	1	13	10	10		
<i>Aves</i> sp.	1	1	1	1		
N	90	131	151	155	29	51

1. táblázat folytatása

	Geszt	Székkutas	Zsádány	Doboz	Sarkad	Nagylak	Ecségfalva
<i>Sorex araneus</i>	55	13	14	6	14	27	3
<i>Sorex minutus</i>	22	2	6	2	6	9	2
<i>Crocidura suaveolens</i>	51	8	13	5	10	6	5
<i>Crocidura leucodon</i>	92	14	15	7	20	8	9
<i>Neomys fodiens</i>		2			1		
<i>Neomys anomalus</i>	1	2		1		2	
<i>Neomys</i> sp.	1		1				
<i>Myotis emarginatus</i>	1						
<i>Apodemus Sylvaemus</i> sp.	7	5		1	1	5	1
<i>Apodemus agrarius</i>	14		2	1	1	5	2
<i>Apodemus</i> indet.	18	13	4	2	2	3	1
<i>Micromys minutus</i>	8		1			5	
<i>Mus</i> sp.	48	69	18	8	16	6	3
<i>Rattus norvegicus</i>	5						
<i>Rattus</i> sp.		1	2				
<i>Microtus arvalis</i>	64	70	30	38	43	48	44
<i>Pitymys subterraneus</i>	6		1			4	
<i>Microtinae</i> indet.	45	8		5	12	7	13
<i>Rodentia</i> indet.		1					
<i>Passer domesticus</i>	1						
<i>Aves</i> sp.	1	14	1		1		1
<i>Anura</i> sp.		1			3		1
N	440	223	108	76	130	135	85

2. táblázat: A 2005. évi gyűjtések kvantitatív fajlistái:

	Sarkad, r.kat. templom		Körösladány, híd (1. minta)		Körösladány, híd (2. minta)	
	pdsz	D	pdsz	D	pdsz	D
Sorex araneus	3	0,9	33	8,1	29	8,4
Sorex minutus	4	1,2	8	2,0	8	2,3
Crocidura suaveolens	14	4,3	31	7,6	36	10,4
Crocidura leucodon	44	13,5	91	22,4	76	21,9
Neomys fodiens			1	0,2		
Neomys anomalus			8	2,0	5	1,4
Neomys sp.					1	0,3
Plecotus austriacus					2	0,6
Chiroptera sp.	1	0,3				
Muscardinus avellanarius	1	0,3	5	1,2	1	0,3
Apodemus Sylvaemus sp.	13	4,0	7	1,7	12	3,7
Apodemus agrarius	19	5,8	13	3,2	13	3,7
Apodemus indet.	8	2,5	8	2,0	4	1,2
Micromys minutus	8	2,5	7	1,7	3	0,9
Mus sp.	30	9,2	29	7,1	29	8,4
Arvicola terrestris			1	0,2		
Microtus arvalis	178	54,6	162	39,9	128	36,9
Pitymys subterraneus	1	0,3	1	0,2		
Aves sp.	2	0,6	1	0,2		

S=	14	S=	16	S=	14
N=	326	N=	406	N=	347
H=	1,61	H=	1,89	H=	1,89
J=	0,61	J=	0,68	J=	0,72

2. táblázat folytatása:

	Füzesgyarmat, ref. templom		Köröstarcsa, híd (1. minta)		Köröstarcsa, híd (2. minta)	
	pdsz	D	pdsz	D	pdsz	D
<i>Sorex araneus</i>	3	0,9	6	2,1	15	5,2
<i>Sorex minutus</i>	8	2,3			2	0,7
<i>Crocidura suaveolens</i>	7	2,0	4	1,4	7	2,4
<i>Crocidura leucodon</i>	25	7,2	22	7,6	44	15,3
<i>Neomys fodiens</i>	1	0,3				
<i>Neomys anomalus</i>	1	0,3	1	0,3	3	1,0
<i>Neomys sp.</i>					1	0,3
<i>Muscardinus avellanarius</i>			7	2,4	4	1,4
<i>Apodemus Sylvaemus sp.</i>	10	2,9	3	1,0	6	2,1
<i>Apodemus agrarius</i>	18	5,2	9	3,1	11	3,8
<i>Apodemus indet.</i>			9	3,1	3	1,0
<i>Micromys minutus</i>	13	3,8	1	0,3	6	2,1
<i>Mus sp.</i>	22	6,4	7	2,4	24	8,3
<i>Rattus sp.</i>	1	0,3				
<i>Microtus arvalis</i>	231	67,0	192	66,4	128	44,4
<i>Pitymys subterraneus</i>	1	0,3			1	0,3
<i>Microtinae indet.</i>			28	9,7	32	11,1
<i>Rodentia indet.</i>	3	0,9			1	0,3
<i>Aves sp.</i>	1	0,3				

S=	15	S=	12	S=	16
N=	345	N=	289	N=	288
H=	1,35	H=	1,32	H=	1,88
J=	0,50	J=	0,53	J=	0,68

2. táblázat folytatása

	Gádoros, templom		Gádoros, r.kat. templom		Csorvás, templom	
	pdsz	D	pdsz	D	pdsz	D
Sorex araneus	2	0,5	4	3,6	1	3,4
Sorex minutus	1	0,3	3	2,7		
Crocidura suaveolens	10	2,7	7	6,3	2	6,9
Crocidura leucodon	11	3,0	7	6,3	4	13,8
Apodemus Sylvaemus sp.	11	3,0	7	6,3		
Apodemus agrarius	5	1,4	2	1,8		
Apodemus indet.	3	0,8			1	3,4
Micromys minutus			3	2,7		
Mus sp.	18	4,9	12	10,8	3	10,3
Rattus sp.					2	6,9
Microtus arvalis	295	80,6	65	58,6	16	55,2
Pitymys subterraneus	1	0,3				
Microtinae indet.	7	1,9				
Rodentia indet.	1	0,3				
Aves sp.	1	0,3	1	0,9		

S=	13	S=	10	S=	7
N=	366	N=	111	N=	29
H=	0,90				
J=	0,35				

2. táblázat folytatása

	Nagyszénás, ev. templom		Tótkomlós, ev. templom		Tótkomlós, libatelep	
	pdsz	D	pdsz	D	pdsz	D
Sorex araneus	1	1,4	2	0,6		
Crocidura suaveolens			13	3,7		
Crocidura leucodon	2	2,9	31	8,7	2	3,4
Neomys fodiens			1	0,3		
Apodemus Sylvaemus sp.	2	2,9	3	0,8		
Apodemus agrarius			4	1,1	1	1,7
Apodemus indet.			1	0,3		
Mus sp.	2	2,9	18	5,1	2	3,4
Rattus sp.					1	1,7
Microtus arvalis	61	88,4	276	77,5	53	89,8
Microtinae indet.			6	1,7		
Rodentia indet.	1	1,4				
Aves sp.			1	0,3		

S=	6	S=	11	S=	5
N=	69	N=	356	N=	59
		H=	0,92		
		J=	0,38		

2. táblázat folytatása

	Nagykamarás, r.kat. templom		Mártély, Fekete- tanya		Szegevár, vasútállomás	
	pdsz	D	pdsz	D	pdsz	D
Sorex araneus			5	5,3	1	0,4
Sorex minutus			4	4,3	2	0,9
Crocidura suaveolens	4	1,4	4	4,3	10	4,4
Crocidura leucodon	18	6,5	13	13,8	23	10,1
Neomys fodiens					1	0,4
Neomys anomalus			1	1,1	1	0,4
Apodemus Sylvaemus sp.	9	3,2			4	1,8
Apodemus agrarius	21	7,6	1	1,1	3	1,3
Apodemus indet.	12	4,3			3	1,3
Micromys minutus	1	0,4			2	0,9
Mus sp.	17	6,1			14	6,1
Rattus sp.	4	1,4				
Microtus arvalis	190	68,6	66	70,2	163	71,5
Aves sp.	1	0,4			1	0,4

S=	10	S=	7	S=	13
N=	277	N=	94	N=	228
H=	1,21			H=	1,14
J=	0,53			J=	0,45

Összefoglalás

Ez a cikk a 2003-as évből 13 gyöngybagoly köpet gyűjtés 1804 zsákmányállatának a 2005-ös évből 15 gyűjtés 3590 zsákmányállatának adatait tartalmazza. A 2003-ból származó minták elemszáma többségében nem tekinthető reprezentatívnak, ezért nem értékelhetők önállóan. A 2005. évi minták többsége önmagában is reprezentatív, ugyanakkor a módosított program a minták összevont, középtáj szintű vizsgálatát javasolja. Ilyen szempontból – bár a 2005-ös az első vizsgálati év – úgy tűnik, hogy a Berettyó-Körös-vidék és a Körös-Maros-köze középtájak kisemlős faunája között mutatkozik bizonyos eltérés, bár egyes mintavételi helyek eltérést mutatnak a középtáj többi gyűjtőhelyétől.

Irodalom

- Csorba G. – Pecsénye K. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer X. Emlősök és a genetikai sokféleség monitorozása. Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest. p.18. és p.23-24.
- Görner, M. – Hackethal, H. (1987): Säugetiere Europas. Neumann Verlag, Leipzig – Radebeul pp.371
- Kalivoda B. (2003): A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) kisemlős mintavételezésének felülvizsgálata. Kézirat, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Szarvas. pp.39.
- Kalivoda B. (2009): Gyöngybagoly (*Tyto alba*) köpet vizsgálati adatok a Dél-Tiszántúlról – 2000. évi eredmények. *Crisicum* 5. Szarvas p.195-219.
- Ujhelyi P. (1994): A magyarországi vadonélő emlősállatok határozója. Budapest pp.189

Author's address:

Kalivoda Béla
Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság
H-5540 Szarvas,
Anna-liget 1.